

Список використаних джерел

- Hosek, S. G., Harper, G. W., & Domanico, R. (2005). Predictors of medication adherence among HIV-infected youth. *Psychology, health & medicine*, 10(2), 166–179. <https://doi.org/10.1080/1354350042000326584>
- MacDonell, K., Naar-King, S., Huszti, H., & Belzer, M. (2013). Barriers to medication adherence in behaviorally and perinatally infected youth living with HIV. *AIDS and behavior*, 17(1), 86–93. <https://doi.org/10.1007/s10461-012-0364-1>
- Martinez, J., Harper, G., Carleton, R. A., Hosek, S., Bojan, K., Clum, G., Ellen, J., & Adolescent Medicine Trials Network (2012). The impact of stigma on medication adherence among HIV-positive adolescent and young adult females and the moderating effects of coping and satisfaction with health care. *AIDS patient care and STDs*, 26(2), 108–115. <https://doi.org/10.1089/apc.2011.0178>
- ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» (2020). Оперативна інформація про офіційно зареєстровані випадки ВІЛ-інфекції, СНІДу та смертей, зумовлених СНІДом за грудень 2020 року. Київ. Retrieved from https://phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/hiv_aids_statistics_operinfo_2020.12.pdf.

Гусак Н.Є., к.соц.н.,
доцент кафедри Школа соціальної роботи,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
gusakny@ukma.edu.ua

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЯКОСТІ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ: PRIZMA ТА CASP

Підготовка кваліфікаційної роботи, дослідницької пропозиції, наукової статті, есе чи студентського проєкту в рамках курсу передбачає здебільшого аналіз літератури з обраної теми. Звісно, цей аналіз не обов'язково є систематичним оглядом (Jahan et al., 2016; Munn et al., 2018) чи мета-аналізом (Steenbergen-Hu & Olszewski-Kubilius, 2016), але завжди повинен базуватися на якісних публікаціях, адже від цього залежить і якість самого аналізу.

Публікації в наукових журналах можуть базуватися на думці автора (opinion paper) або на результатах наукових досліджень (research paper) (What Is the Difference between an Opinion Paper and a Research Paper? - LibAnswers, 2017). У публікаціях першого типу автор представляє власні думки і намагається переконати читача у тому, що його позиція в цій темі є найкращою. Звісно, такі переконання повинні мати підґрунтя, і автори «opinion papers» наводять факти й результати проведених іншими досліджень на підтвердження своєї думки. У публікаціях другого типу представляють результати досліджень з використанням різноманітних наукових методів. Такі публікації аналізують переважно здобувачі вищої освіти. Це передбачає ретельний пошук наукових джерел з теми, їх опрацювання та узагальнення з тим, щоб долучитися до наукового дискурсу. Цей процес відбувається в декілька етапів: впорядкування публікацій за напрямками/темами; виявлення відмінних позицій та суперечок навколо теми, що вивчається; визначення сильних та слабких сторін обраних публікацій; встановлення прогалів у вивченні теми та аспектів, що потребують

подальшого дослідження. На критеріях оцінки якості публікацій другого типу зупинимося детальніше.

Наукові публікації за результатами досліджень (research paper) можуть опиратися на різні типи дослідницького дизайну, що варто враховувати при оцінці їхньої якості. Одним із інструментів оцінки якості публікації на основі систематичного огляду та мета-аналізу є PRIZMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses), що містить мінімальний перелік критеріїв оцінки (Moher et al., 2009) - це перелік тверджень до кожної структурної частини статті, на які потрібно дати відповідь «так» або «ні». Оцінюється кожна із структурних частин статті: назва; структурована анотація/резюме; вступ (обґрунтування, цілі); методи (протокол та його реєстраційний номер, критерії відбору, джерела інформації, стратегія пошуку, критерії включення/виключення, процес збору інформації, ризики упередження, підсумки вимірювання, синтез результатів, оцінка ризику упереджень, додатковий аналіз); результати (обрані публікації, обмеження, висновки); результати (Liberati et al., 2009).

Для оцінки публікацій за результатами систематичного огляду, рандомізованого контрольованого експерименту (Randomised Controlled Trial), когортних досліджень (Cohort Studies), Case Control Studies, економічних оцінювань (Economic Evaluations), досліджень з використанням якісного дизайну (Qualitative studies) та Clinical Prediction Rule розроблено критеріїв CASP (Critical Appraisals Skills Programme). Наприклад, для оцінки якості статті, де представлено результати дослідження з використанням якісного дизайну, розроблено інструмент, що містить 10 запитань і складається з трьох основних частин, покликаних встановити: чи є результати дослідження валідними (2 запитання); які саме результати отримано (6 запитань); чи корисні отримані результати для місцевого контексту (1 запитання). До кожного запитання запропоновано варіанти відповіді «так», «важко сказати», «ні», підказки (на що варто звертати увагу), а також передбачено місце для коментарів (Critical Appraisal Skills Programme, 2019). Схожу структуру мають інструменти CASP для оцінки публікацій з використанням інших типів дизайну дослідження.

Отже, при виборі науковцями-початківцями публікацій для аналізу варто орієнтуватися передусім не на ті статті, що представляють думку автора (opinion paper), а на ті, що ґрунтуються на результатах проведених досліджень. А далі, відповідно до дизайну проведеного дослідження, можна скористатися одним із інструментів PRIZMA або CASP для оцінки якості обраної публікації.

Список використаних джерел

- Critical Appraisal Skills Programme (2019). CASP Qualitative Study Checklist. [online] Available at: https://casp-uk.net/wp-content/uploads/2018/03/CASP-Qualitative-Checklist-2018_fillable_form.pdf
- Jahan, N., Naveed, S., Zeshan, M., & Tahir, M. A. (2016). How to Conduct a Systematic Review: A Narrative Literature Review. *Cureus*. <https://doi.org/10.7759/cureus.864>

Liberati, A., Altman, D. G., Tetzlaff, J., Mulrow, C., Gøtzsche, P. C., Ioannidis, J. P. A., ... Moher, D. (2009, July). The PRISMA statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: Explanation and elaboration. *PLoS Medicine*. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000100>

Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, D. G., Altman, D., Antes, G., ... Tugwell, P. (2009, July). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *PLoS Medicine*. <https://doi.org/10.1371/journal.pmed.1000097>

Munn, Z., Peters, M. D. J., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., & Aromataris, E. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC Medical Research Methodology*, 18(1). <https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-x>

Steenbergen-Hu, S., & Olszewski-Kubilius, P. (2016). How to Conduct a Good Meta-Analysis in Gifted Education. *Gifted Child Quarterly*, 60(2), 134–154. <https://doi.org/10.1177/0016986216629545>

What is the difference between an opinion paper and a research paper? - *LibAnswers*. (2017, April 14). Richard G. Trefry Library. <https://apus.libanswers.com/writing/faq/2193>

Курилко О., студентка БП-4
кафедри Школа соціальної роботи
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
Науковий керівник: **Гусак Н.Є.**, к.соц.н., доцент,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
gusakny@ukma.edu.ua

ЯК РЕГУЛЮЄТЬСЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЖІНКИ В ПЕРИНАТАЛЬНИЙ ПЕРІОД НА КОЖНОМУ ЕТАПІ МАРШРУТУ ПАЦІЄНТА?

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає психічне здоров'я як стан благополуччя, який сприяє реалізації можливостей людини, вмінню долати життєві труднощі, продуктивній праці та внеску в життя суспільства (Mental health: Strengthening our response, 2021). Перинатальний період (вагітність, пологи та післяпологовий період) є стресовим та травмуючим для жінки як фізично, так і психічно. Його наслідки можуть відобразитися не лише на результатах пологів, але й на подальшому здоров'ї жінки, новонародженої дитини та їхніх взаємостосунках. Психосоціальна підтримка може значно покращити психічне здоров'я жінок. В міжнародній практиці до її надання залучають акушерок (Coates & Foureur, 2019), медичних сестер (Harvey, Fisher & Green, 2012), медичних сестер в сфері громадського здоров'я (Higgins et al, 2018) та health visitors (Ashford, Ayers & Olander, 2017). ВООЗ рекомендує надання безперервної допомоги для формування позитивного досвіду вагітності за участі перелічених вище фахівців (World Health Organization, 2016). Така модель базується на безперервності допомоги, а також на близьких та довірливих стосунках між пацієнтками та фахівцями, які здійснюють супровід впродовж усього перинатального періоду. Проте в українському контексті функції медичного персоналу щодо роботи з жінками в перинатальний період розподілені інакше.